

ช่วงเวลาที่ปรมาจารย์ตักม้อนั่งกรรมฐานนั้น พระรูปหนึ่งนาม เลินกวง ครั้ททาทำอย่างแรงกล้า ขอฝากตัวเป็นศิษย์ แต่ท่าน ไม่รับ

อันเลินกวงผู้นี้เป็นผู้มีความจำดีเลิศ ปัญญาล้ำลึก รู้ดี ว่าพระโพธิธรรมเป็นผู้เดียวที่สามารถชี้แนะตนให้บรรลุธรรม ได้ จึงติดตามท่านมา เลินกวงปรนนิบัติท่านนานหลายปี แต่ ท่านก็ยังไม่รับเขาเป็นศิษย์

วันหนึ่งเลินกวงคุกเข่าหน้าสถานที่กรรมฐานของพระ โพธิธรรม มีเจตนารมณ์คุกเข่าจนตาย

ยามนั้นเป็นหมันตฤดู เกล็ดน้ำแข็งสีขาวลอยทั่วฟ้าร่วง ลงเกาะคลุมร่างของเขา ความหนาวเย็นท้อหุ้มกายของเขาจน สั่นสะท้าน แต่เลินกวงก็มีท้อถอย

หิมะตกหนักขึ้นเรื่อยๆ ไม่นานก็หนาวท้อหุ้มกายผู้ปรารถนา จะเป็นศิษย์ ทว่าปรมาจารย์ตักม้อก็ไม่แยแส เลินกวงไม่ย่อถอย คุกเข่ากลางความหนาวเย็นต่อไป

ในที่สุดปรมาจารย์ตักม้อก็เอ่ยว่า "เจ้าตากหิมะทรมาณ ตัวเช่นนี้เพื่ออะไร?"

"เพื่อขอให้ท่านอาจารย์สั่งสอนธรรม"

"ทางสายที่สุดแห่งพุทธระนั้นมาจากการฝึกฝนอย่าง เข้มงวด มีความเพียรพยายามอย่างแรงกล้า ทนต่อความยาก ลำบากแสนสาหัส ผู้ที่มีปัญญาเล็กน้อยและยโสเช่นเจ้า จะไป ถึงจุดนั้นได้เช่นไร เจ้ากำลังเสียเวลาของเจ้าเปล่า"

เลินกวงกวาดตาไปรอบบริเวณนั้น แลเห็นมีดฝ่าฟัน เล่มหนึ่งบนกองไม้ เขาลุกขึ้นไปหยิบมีดขึ้นมาคมมีดตัวดูบ จับเดียวแขนซ้ายของตัวเองก็หลุดจากร่าง เลือดสีแดงไหลริน บนหิมะสีขาว

เส้นกวางกัมลงหยิบแขนที่ถูกตัดขาดประคองยื่นให้เจ้าอาวาส
พระโพธิธรรมแลเห็นความแน่นหนาของพระรูปนี้ จึงรับเส้นกวางเป็น
ศิษย์ ตั้งชื่อว่า สู้ยเซ่อ

สู้ยเซ่อเอ่ยกับอาจารย์ว่า "จิตของศิษย์ไม่สงบนิ่ง ได้โปรดช่วยให้
จิตของศิษย์สงบนิ่งด้วยเถิด"

"ถ้าเจ้านำจิตของเจ้ามาให้เรา เราจะทำให้มันสงบนิ่งเอง"

สู้ยเซ่อเจียบไปนานแสนนาน "เมื่อศิษย์ค้นหาจิตของตัวเอง ศิษย์มี
สามารถจับมันได้"

"เช่นนั้นจิตของเจ้าก็สงบนิ่งแล้ว"

นี่น่าจะถือเป็น 'เวินต้า' (บทสนทนาถามตอบ) ครั้งแรกในประวัติ-
ศาสตร์เซนของจีนที่ต่อมากลายเป็นวิธีการหนึ่งในการรู้แจ้งของศิษย์เซน
ความหมายของเรื่องนี้คือ จิตนั้นไร้ตัวตน จึงมีอาณาออกมาให้
ใครชำระล้างได้ เมื่อพบความจริงว่าที่แท้ไม่มีจิต ก็พบความสงบและยุติ
การค้นหา เพราะจุดหมายของการค้นหาที่แท้ก็คือความว่างเปล่า

ประวัติของท่านสู้ยเซ่อั้นไม่ปรากฏชัดเจน ตำราโบราณหลายเล่ม เช่น ชุด
เกาเซิงฉวน (Biographies of Eminent Monks / 高僧傳) (ค.ศ. 519)
และ Further Biographies of Eminent Monks / 續高僧傳) (ค.ศ. 645)
เขียนว่าท่านเกิดที่เมืองอู่เหลา มณฑลเหอหนาน พ่อแม่เป็นคนทีเลื่อมใส
ในพุทธศาสนา คินหนึ่งบังเกิดแสงสว่างประหลาดในบริเวณบ้าน ไม่นาน
แม่ของเขาตั้งครรภ์ เมื่อเขาเกิด พ่อแม่จึงตั้งชื่อเขาว่า กวง แปลว่าแสง
สว่าง

เมื่อโตขึ้นเส้นกวางสนใจบทกวี ชอบท่องไปตามภูเขาและแม่น้ำและ
ต่อมาก็มบวชที่วัดหยงมู่ เมืองลั่วหยาง (ลกเอียง) ศึกษากับพระชื่อเป่าจิ่ง
เขาเดินทางลงใต้ และไปพบพระโพธิธรรมในราวปี 528 เมื่อเขาอายุ
ราวสี่สิบปี ศึกษากับพระโพธิธรรมที่วัดเล่าหลินหกปี (บางตำราว่าเก้าปี)
ครั้งหนึ่งพระโพธิธรรมกับสู้ยเซ่อได้ขึ้นเขา พระโพธิธรรมเอ่ยถาม

"เราจะไปที่ใดกัน?"

สู้ยเซ่อตอบว่า "ตรงไปยังเบื้องหน้า"

"ถ้าเจ้าตรงแนวไปเบื้องหน้า เจ้าไม่ต้องเขยื้อนลักก้าวเดียว"

ด้วยคำกล่าวนี้ สู้ยเซ่อก็บรรลुरुธรรม

การไปเบื้องหน้าโดยไม่ก้าวเดินเป็นคำพูดที่ขัดแย้งในตัวเอง ทว่า
การขัดแย้งแบบนี้ก็คือการทำลายความยึดติดของทวินิยม เมื่อพบว่าทวินิยม
เป็นเพียงมายา ก็เข้าใจเซน

หลักการบรรลुरुธรรมแห่งเซนของพระโพธิธรรมคือ 'การบรรลुरुจาก
ภายใน' และ 'อิสระจากคำพูดและความคิด' ต่อมาก็เป็นแนวทางสอนของ
สู้ยเซ่อ

การบรรลुरुธรรมหรือการเข้าสู่สภาวะชาตรีสามารถเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ
เฉกเช่นจุดไต้ไต้ลม อาจจุดทั้งปีทั้งชาติก็ไม่ติดไฟ ทว่าหากจุดถูกจังหวะ ณ
ตำแหน่งที่เหมาะสม ก็ติดไฟได้โดยพลัน

ตำนานเล่าว่าในบั้นปลายชีวิต ปริมาจารย์ตี๊กม้อหรือพระโพธิธรรมคิด
ทวนคินสู่แผ่นดินอินเดีย เรียกศิษย์ทั้งหลายมาชุมนุมกัน นัยว่าเพื่อทดสอบ
ว่าศิษย์คนใดสมควรรับตำแหน่งพระสังฆปริณายกต่อจากท่าน

พระโพธิธรรมบอกศิษย์ทั้งหลายว่า "พวกเจ้าแต่ละคนจงสรุปแสดง
สิ่งที่พวกเจ้ารู้เถิด"

ศิษย์นามเต้าฝูก้าวออกมาเบื้องหน้า กล่าวว่า "วิถีทางที่แท้ (เต้า) มิถูก
ครอบงำด้วยคำพูดและวลี แต่มิได้แยกออกจากคำพูดและวลี"

พระโพธิธรรมเอ่ยว่า "เจ้าได้ 'หนึ่ง' ของอาตมา"

แมชชีนนามซ่งฉีก้าวออกมากล่าวว่า "เป็นเช่นการมองพระอักโษภยาพุทธ
เจ้า* อันอลังการ เห็นเพียงคราเดียว ก็มีจำเป็นต้องเห็นอีก"

"เจ้าได้ 'เนื้อ' ของอาตมา"

ศิษย์นามเต้าหยูเอ่ยว่า "ธาตุทั้งสี่ล้วนว่างเปล่า ชันธ์ห้าไร้ตัวตนที่แท้
จริง มิสามารถจับต้องธรรมอันใดได้"

ปริมาจารย์โพธิธรรมผงกศีรษะ แยมยิ้ม "เจ้าได้ 'กระดูก' ของอาตมา"

* พุทธองค์หนึ่งของฝ่ายมหายาน

ฮุยเช่อ ศิษย์คนสุดท้าย ก้าวไปหยุดเบื้องหน้าอาจารย์ ก้มตัวโค้ง
คำนับอาจารย์เงียบ ๆ เข้มปาก ยืนตรงอย่างสำรวม

พระโพธิธรรมยิ้มน้อย ๆ กล่าวว่า "เจ้าได้ 'ไขกระดูก' ของอาตมา"

ธรรมที่แท้ย่อมมีอายุยืนยาวเหนือความผ่านคำพูดหรือตัวอักษร!

พุทธศาสนิกชนอธิบายความนัยเรื่องนี้ในหนังสือ นิทานเซ็น ว่า ผู้รู้จริง
ย่อมรู้ซึ่งถึงขนาดที่อยู่เหนือวิสัยของการบรรยายด้วยคำพูด เพราะ "ตัว
ธรรมะจริง ๆ นั้นมันพูดไม่ได้"

พระโพธิธรรมมอบบาตร จีวร สังฆาฏิของพระพุทธรูปที่สืบทอดกันมาให้
ฮุยเช่อเป็นพระสังฆปริณายกองค์ที่สองแห่งจีน เรียกขานนามว่า ต้าจู่ฮุยเช่อ
ต้าจู่ แปลว่า อาจารย์ใหญ่

ตำนานว่าพระโพธิธรรมยังมอบคัมภีร์ลังกาวดารสูตร* เล่มหนึ่งให้
ท่านด้วย

ต้าจู่ฮุยเช่อเดินทางต่อไปยังเยตู อาณาจักรเว่ย อาศัยอยู่ที่นั่นนาน
หลายสิบปี เผยแผ่ธรรม มีผู้เลื่อมใสและมีลูกศิษย์ติดตามมากมาย จนตก
เป็นเป้าทำลายล้างจากเจ้าลัทธิอื่น ๆ บ่อยครั้งท่านต้องไปหลบบนภูเขา

ต่อมาเมื่อบ้านเมืองสงบ ท่านก็ลงจากเขา กลับไปที่เยตู

ครั้งหนึ่งฝ่ายตรงข้ามว่าจ้างมือสังหารไปฆ่าต้าจู่ฮุยเช่อ เมื่อเผชิญหน้า
กัน อาจารย์ฮุยเช่อก็เทศนาธรรมจนมือสังหารกลับใจ

ต้าจู่ฮุยเช่อจารึกว่า :

ยามมองอย่างผิดเพี้ยน เราเห็นไข่มุกเป็นเศษแตกไร้ค่า

เมื่อตื่นรู้โดยพลัน เราเห็นมันเป็นไข่มุก

ความไม่รู้กับปัญญา นั้นคล้ายคลึงกันอย่างยิ่ง ไม่ต่างกัน

* ลังกาวดารสูตร เป็นพระสูตรทางมหายานสำคัญเล่มหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อเซนในจีน
เป็นสูตรว่าด้วยศีลธรรม ประกอบด้วยคำจากพระโอรสของพระพุทธรูปเมื่อเสด็จไป
ลังกา ได้รับการแปลเป็นภาษาจีนครั้งแรกในปี ค.ศ. 443

อย่างไรก็ตาม พระสังฆปริณายกองค์ที่สองแห่งจีนก็หนีไม่
พ้นวังวนแห่งความไม่รู้ของโลกภายนอก ตำนานเล่าว่า เมื่ออายุ
หนึ่งร้อยเจ็ดปี ท่านถูกสังหารชีวิตจากการใส่ร้ายของเจ้าลัทธิ
อื่น ๆ

สำหรับชาวเซนที่น้ำใน 'ถัง' เต็ม ความตายมิใช่เรื่องสำคัญ
วิธีตายก็ไม่ใช่เรื่องสำคัญ

เพราะเมื่อตื่นรู้แล้ว สภาวะภายนอกกายเป็นเพียงความ
ว่างเปล่าของมายา ชีวิตก็เป็นเช่นสายลมพัดไปไม่ที่ร่วงบนพื้นให้
ขยับไหว วูบเดียวแล้วก็ปลาสนาการไป